

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра ФІНАНСІВ
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 07072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
Державні та муніципальні фінанси

на тему: **«Податок на доходи фізичних осіб в Україні»**

Виконавець:

студент ЦЗФН факультету

Ульченко Олена Гаврилівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Волохова Ірина Семенівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми Персональний прибутковий податок займає особливе місце в податковій системі будь-якої держави. Це зумовлено декількома факторами. По-перше, визнаюю його фіскальною значущістю в більшості розвинених держав. Частка прибуткового податку в ВВП може досягати 10 % і більше. По-друге, здатністю бути ефективним фіскальним інструментом регулювання соціально-економічних процесів. По-третє, підвищенням ефективності адміністрування цього податку, що пов'язано із запровадженням електронних сервісів.

В Україні аналогом прибуткового податку є податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), який з початку свого запровадження став вагомим фіскальним інструментом. Так, частка ПДФО у ВВП збільшилася з 3,2 % у 1996 р. до 5,8 % у 2018 р. Але упродовж цього періоду елементи та механізм ПДФО зазнавали значних змін, що спричинило ряд проблем, серед яких: ухилення від сплати податку, труднощі оподаткування доходів, відмінних від трудових, штучна маніпуляція податковим статусом держави-джерела доходу та ін., що актуалізувало вибрану тему дослідження.

Мета дослідження. є поглиблення теоретичних основ податку на доходи фізичних осіб та розробка науково-практичних рекомендацій щодо модернізації його елементів.

Завдання дослідження:

- ✚ визначити економічну сутність податку на доходи фізичних осіб;
- ✚ дослідити історію виникнення прибуткового оподаткування;
- ✚ розглянути механізм стягнення податку на доходи фізичних осіб в Україні; здійснити моніторинг надходжень податку на доходи фізичних осіб до бюджетів України;
- ✚ визначити роль податку на доходи фізичних осіб у доходах місцевих бюджетів України;

- ✚ розглянути надходження податку на доходи фізичних осіб по територіальних громадах Одеської області;
- ✚ дослідити досвід розвинених країн щодо прибуткового оподаткування громадян та можливості його використання в Україні;
- ✚ розробити пропозиції щодо удосконалення механізму оподаткування доходів фізичних осіб в Україні;
- ✚ визначити податок на доходи фізичних осіб в напрямку збалансування можливостей розвитку територіальних громад.

Об'єктом дослідження є система оподаткування доходів фізичних осіб в Україні.

Предметом дослідження є економічні відносини, що виникають під час справляння податку на доходи фізичних осіб.

Методи дослідження. сукупність загальнонаукових та економічних методів дослідження, зокрема: теоретичні, аналіз, синтез, конкретизація, статистичні.

Інформаційна база дослідження є нормативно-правові акти України, аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, ДФС України, Державної служби статистики України, НБУ, Державної казначейської служби України, Пенсійного фонду України, ОЕСР, МВФ, Євростату, а також наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (105 найменувань) та 2-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 110 сторінок. Основний зміст викладено на 83 сторінках. Робота містить 6 таблиць, 26 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

у першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ» розглянута економічна сутність

податку на доходи фізичних осіб. Досліджена історія виникнення прибуткового оподаткування. Розглянуто чинний механізм стягнення податку на доходи фізичних осіб в Україні.

у другому розділі «ФІСКАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ» увагу приділено проведенню моніторингу надходжень податку на доходи фізичних осіб до бюджетів України. Визначена роль податку на доходи фізичних осіб у доходах місцевих бюджетів України. Охарактеризовано надходження податку на доходи фізичних осіб по територіальних громадах Одеської області.

у третьому розділі «НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ СТЯГНЕННЯ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ» досліджено досвід розвинених країн щодо прибуткового оподаткування громадян та можливості його використання в Україні. Розроблені пропозиції щодо удосконалення механізму оподаткування доходів фізичних осіб в Україні. Досліджено податок на доходи фізичних осіб в напрямку збалансування можливостей розвитку територіальних громад.

ВИСНОВКИ

У проведеному дослідженні обґрунтовані теоретичні основи та розроблені рекомендації щодо удосконалення механізму стягнення податку на доходи фізичних осіб в Україні.

Основні висновки виконаного дослідження полягають у наступному.

Оподаткування доходів є не тільки вагомим джерелом формування бюджетних ресурсів держави, але і важливим фінансовим важелем соціально- економічних процесів, оскільки впливає на обсяг і структуру доходів платників, рівень їх заощаджень, активність інвестиційної діяльності, процеси нагромадження капіталу, визначаючи обсяги сукупного споживання та інші чинники стабільності та розвитку суспільства. Оподаткування доходів фізичних осіб входить до фінансового механізму держави. У результаті перерозподілу доходів фізичних осіб, з одного боку, реалізується економічна

доктрина щодо рівня добробуту різних верств населення, а з іншого – формується фінансова база держави.

Податок із доходів фізичних осіб має скерованість на соціальну справедливість податкової систем, оскільки ставить рівень оподаткування в пряму залежність від обсягів доходу платника. В результаті дослідження розглянуті особливості виконання ПДФО фіскальної та регулюючої функцій.

У розвитку системи оподаткування доходів населення в Україні доцільно виділяти чотири основних етапи, кожний з яких вирізняється не лише нормативно-правовим забезпеченням, а й підходами до оподаткування (за плоскою чи прогресивною шкалою, за ширшою чи вужчою базою оподаткування тощо). При цьому основними проблемами є нестабільність та часта змінюваність податкового законодавства щодо оподаткування як трудових, так і нетрудових (пасивних) доходів.

Структура доходів населення вказує на домінантне значення доходів у вигляді соціальних допомог та інших одержаних поточних трансфертів, а також заробітної плати (що не співвідноситься з практикою США, Росії та інших держав). Це свідчить про наростання дисбалансів у фінансах домогосподарств ще й тому, що зростання соціальних виплат відбувалося вищими темпами, ніж оплата праці та доходів від підприємницької діяльності та самозайнятості. Позитивним явищем є зміни щільності розподілу домогосподарств за розміром середньодушових еквівалентних грошових доходів вправо, що означає їх збільшення.

Заробітна плата є основною в контексті персонального прибуткового оподаткування, оскільки саме вона забезпечує найбільшу частку надходжень від ПДФО в Україні.

Податок на доходи фізичних осіб протягом аналізованого періоду продовжує зберігати позицію одного з найвагоміших за обсягом джерела дохідної частини місцевих бюджетів і має тенденцію до збільшення в абсолютному значенні протягом усіх років, не поступаючись тенденцією з іншими порівнюваними податками.

Слід відзначити, що надходження від податку на доходи фізичних осіб срімко зростають через ряд факторів:

- збільшенням середньої заробітної плати, яка є базою оподаткування податком на доходи фізичних осіб;

- позитивною тенденцією до зростання низькооплачуваних верств населення, а саме ростом прожиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати.

У будь-якій державі податкова система ілюструє специфіку організації її господарства. Порівнюючи податкову систему України та європейських країн, можна визначити, що вітчизняна система оподаткування доходів фізичних осіб за своїм складом та структурою в значній мірі відповідає системі оподаткування країн ЄС. Прозорість та відкритість, спрямованість, насамперед, на вирішення соціальних питань та економічну мотивацію домогосподарств є основними правилами податкової системи європейських країн. Іноземні системи прямого оподаткування доходів фізичних осіб мають апробовану часом практику становлення та розвитку на базі глибокого усвідомлення кожним платником податку свого конституційного обов'язку – сплати податків. В умовах створення в Україні соціально орієнтованої ринкової економіки, удосконалення власної системи оподаткування доходів фізичних осіб із урахуванням світових здобутків у цій сфері є пріоритетним завданням української податкової системи. Зміни податкової системи країни в частині оподаткування доходів фізичних осіб мають одночасно враховувати економічні інтереси держави і платників податків, а також усувати зацікавленість платників в податкових незаконних ухиляннях.

Для реалізації на практиці іноземного досвіду та з метою формування нової сталої та дієвої системи оподаткування доходів громадян в Україні, доцільно:

1. Передбачити можливість залучення до оподаткування всіх доходів (у тому числі тих, які виплачують із державних цільових фондів як

компенсацію, відшкодування певних витрат, доходи від інтелектуальної власності) тим самим розширити базу оподаткування ПДФО.

2. Враховуючи те, що в Україні найважливішою складовою бази оподаткування ПДФО є заробітна плата, забезпечити зростання доходів фізичних осіб, створення робочих місць, збільшення інвестицій в економіку, що в свою чергу збільшить надходження до бюджету.

3. Вжити заходів щодо зменшення тіньового сектору економіки, виведення доходів українців з тіні.

4. Запровадити прогресивні ставки оподаткування доходів фізичних осіб, що дасть змогу підтримати не лише малозабезпечені верстви населення, але й дасть поштовх розвитку середнього класу в Україні.

5. Встановити неоподатковуваний мінімум доходів фізичних осіб на рівні прожиткового мінімуму для працездатної особи.

6. Вжити заходів щодо підвищення податкової культури та податкової дисципліни платників податків, адже кожен громадянин України має усвідомлювати, що сплата податку поєднує в собі обов'язок перед країною та можливість стимулювання та регулювання державою розподілу коштів між платниками податків та потребами держави.

7. Вдосконалити пільгову політику з ПДФО.

8. Удосконалити податкове законодавство та звітність шляхом їх спрощеного та зрозумілого викладення для платників податку, що дасть змогу підвищити ефективність податкового контролю для подолання зловживань щодо ухилення від сплати податків.

9. Розширити перелік та прискорити запровадження інформаційно-телекомунікаційних систем і технологій, а також електронних сервісів для суб'єктів оподаткування.

Питання детінізації доходів населення в більшій мірі пов'язане з поведінковим ефектом, ніж механічним, та не може бути вирішено за рахунок реформування виключно ПДФО та ЄСВ, оскільки це більш комплексна проблема. А тому необхідна більша прозорість та координація

діяльності органів державної влади (для України характерною є ситуація, коли найбільша частка платників ПДФО є фізичні особи, що працюють в бюджетній сфері, а також працівники, що зайняті на підприємствах і в організаціях, що є платниками ренти), особливо контролюючих, для збільшення кількості платників ПДФО через легалізації заробітних плат, та підвищення податкової культури, в тому числі і через зростання ролі декларування. При цьому успішність таких заходів в значній мірі залежить від зменшення проявів корупції.

Реалізація на практиці запропонованих заходів стане запорукою підвищення довіри до державних інституцій, відновлення принципу справедливості, сприятиме виведенню з тіні доходів, зменшенню податкового тягаря й конфліктності між платниками податків і контролюючими органами та покращенню податкової дисципліни.

АНОТАЦІЯ

Ульченко О.Г. «Податок на доходи фізичних осіб в Україні»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «07072Фінанси, банківська справа та страхування»

(шифр та назва спеціальності)

за освітньою програмою «Державні та муніципальні фінанси». –

(назва освітньої програми)

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти оподаткування доходів фізичних осіб в Україні. Вказана економічна сутність податку на доходи фізичних осіб та його значення, а також надана еволюція розвитку прибуткового податку та сучасний механізм стягнення ПДФО в Україні;

Проаналізовано надходження податку на доходи фізичних осіб до Зведеного та місцевих бюджетів України протягом 2014-2018 років, а також бюджету м. Одеси [у 2016 – 2018 роках.](#) Вказано досвід розвинених країн щодо державного регулювання прибуткового оподаткування громадян. Визначено проблеми адміністрування оподаткування доходів фізичних осіб в Україні.

Запропоновано: перейти на прогресивне оподаткування доходів громадян; розширити діапазон доходів громадян, що дозволить отримувати податкову соціальну пільгу; визначення порядку оподаткування доходів осіб, які провадять незалежну професійну діяльність; удосконалення системи оподаткування доходів від операцій з продажу нерухомого майна, спадщини і подарунків и т. д.

Ключові слова: податок на доходи фізичних осіб, принципи оподаткування, механізм стягнення податку, податкові соціальні пільги.

ANNOTATION

Ulchenko J., «Personal income tax in Ukraine»

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty «07072 Finances, banking and insurance»

(code and name of the specialty)

for the educational program «Public and municipal finances». –

(title of the educational program)

Odessa National Economics University. – Odessa, 2019.

The work deals with the theoretical aspects of the personal income taxation in Ukraine. It is stated economic merits, impact, the development of the personal income tax and the mechanism of personal income tax collection in Ukraine is revealed nowadays.

The article analyzes the personal income tax revenues from the Consolidated budget, local budgets of Ukraine from 2014 to 2018 years and Odessa city budget from 2016 to 2018 years. The experience of developed countries regarding Government regulation profitable taxation is considered. It is defined the problems of administration of personal income taxation in Ukraine.

Suggested: switch to progressive personal income taxation; increase the range of nationals incomes that provide to get the tax social benefit; determine the mode of taxation persons that pursues independent professional activity; improve income taxation system for sales operations with estate, inheritans and gifts.

Keywords: personal income tax, mechanism of personal income taxation, tax social benefit.